

INLEIDING

2022 was het jubileumjaar van Stichting Brugwachtershuisjes. 10 jaar geleden startte de stichting om zich te ontfemen over leegstaande brugwachtershuisjes en om herbestemming ervan op de agenda te zetten. In die 10 jaar is de stichting uitgegroeid tot een netwerk van mensen met deskundigheid op verschillende gebieden, is vaak gevraagd gesprekspartner of adviseur voor eigenaren van de huisjes en heeft een brede en diverse schare fans opgebouwd. De Stichting nam in 2022 het initiatief om met een aantal activiteiten het 10 jarig bestaan voor het voetlicht te brengen. Met een tiental betrokkenen werd interviews afgenomen, onder andere ter voorbereiding op een publicatie, het jubileum werd met een zomerse borrel gevierd en met het licht- en dichtkunstproject SPOT ON! werd het jaar feestelijk afgesloten. Daarnaast liepen projecten en beheertaken om herbestemming te realiseren door. Ook werden de eerste contouren voor een nieuw beleidsplan geschetst om voor de periode 2024 – 2026 van betekenis te blijven.

De drie programmaliijnen: beheer van brugwachtershuisjes, projecten (als opmaat naar beheer) en het kennislab om kennis en informatie over herbestemming te verzamelen en te delen vormden de leidraad voor de activiteiten. In dit jaarverslag vatten we de jubileumactiviteiten en de belangrijkste ontwikkelingen en activiteiten in de drie programmaliijnen samen.

BEHEER

Provincie Zuid-Holland

Net als in eerdere jaren hebben we ook in 2022 de nodige tijd besteed om lege brugwachtershuisjes van de provincie Zuid-Holland in beheer te krijgen.

Na de ondertekening van de overeenkomst in 2019 met de provincie (over het in beheer krijgen van 23 huisjes in Zuid-Holland) is in 2020 het huisje bij de **Oude Tolbrug** (Voorburg) aan de stichting overgedragen. Sindsdien is het huisje naar ieders tevredenheid in gebruik als kantoor en spreekruimte van een coachingspraktijk. Tot nu toe is het bij de overdracht van dat ene huisje gebleven.

In 2022 hebben ons bestuur en onze vrijwilligers door te overleggen met de provincie geprobeerd om schot in de zaak te brengen. De provincie heeft de Spanjaardsbrug en Zijlbrug (beide in Leiden) en de Aardammerbrug en Papenbrug (beide in Nieuwveen) inmiddels voorzien van een veilige toegang buiten de slagbomen om. Maar in alle huisjes zijn nog aanvullende werkzaamheden nodig om deze als zelfstandig te gebruiken ruimtes te kunnen verhuren. De provincie moet deze werkzaamheden uitvoeren; deze lopen uiteen van het verhelpen van lekkages, het scheiden van de elektrische installaties van het huisje en de brug tot het bruikbaar maken van het toilet. De kosten van de verbouwingen komen veel hoger uit dan de provincie begroot had. Daarnaast spelen capaciteitsproblemen een rol. Al met al krijgen de huisjes in onze ogen niet de prioriteit dat de provincie contractueel aan de stichting verplicht is.

Rotterdam

In het huisje bij de **Zaagmolenbrug** heeft Hans van Weel met de World Port Clean Up zijn intrek genomen. Het is het hoofdkantoor voor een breed gedragen initiatief om – met bewoners- zwerfafval uit de

Rotterdamse wateren te halen. Vanuit het brugwachtershuisje kunnen KleanUpKayaks of -Supps worden geleend of worden boottochten voor groepen georganiseerd om mensen te enthousiasmeren of betrekken.

Het brugwachtershuisje aan de **Lage Erfbrug** wisselde in 2022 van huurder. Lilia Costa kon de koffiekiosk Lil's Delfshaven niet meer draaiende houden. Vanaf eind 2022 is Albert Kokoksky Defourchaut met een wat gewijzigde bedrijfsopzet gevestigd in het huisje bij de Lage Erfbrug.

Dordrecht

In Dordrecht werd het aantal brugwachtershuisjes dat in beheer is van de stichting uitgebreid naar vijf. De aanleiding was het op afstand bedienen van bruggen via camera's waardoor de huisjes hun functie verloren. Dankzij de jarenlange samenwerking tussen de gemeente Dordrecht en de Stichting Brugwachtershuisjes koos de gemeente ervoor om na het huisje aan de **Draaibrug**, in 2022 ook het beheer van de huisjes aan de **Boombrug, Engelenburgerbrug, Riedijksbrug en Prins Hendrikbrug** over te dragen aan de stichting. De brugwachtershuisjes hebben ieder een eigen functie gekregen: expositieruimte, grafisch ontwerp studio, tiny office en mini museum. In het huisje aan de Draaibrug programmeert maatschappelijk werker en kunstenaar Petra Roelofs het huisje rond de thema's eenzaamheid en verbinding. De brugwachter kan in geval van nood in alle huisjes ter plekke de brug bedienen.

De stichting heeft inmiddels 9 brugwachtershuisjes in beheer.

PROJECTEN en OPDRACHTEN

Interviews

Ter gelegenheid van het 10 jarig bestaan van de Stichting is met negen mensen een interview afgenomen. Een gevarieerde groep mensen qua vakgebied, mensen die vanaf het begin bij de stichting betrokken zijn, zoals Jaap Huisman (voormalig adviseur veiligheid brugbediening Provincie Zuid-Holland) of Arno Boon (directeur Boei) en mensen meer van buitenaf een frisse blik konden werpen op de rol van de stichting, zoals Tom Verwaart (teamleider Constructies en Havens gemeente Dordrecht) en Liesbeth van der Pol (architect en voormalig Rijksbouwmeester). Het doel van de gesprekken was om met hen terug te kijken op wat de Stichting heeft opgebouwd. Tegelijkertijd zagen we het jubileum en deze gesprekken ook als een bijzondere kans om vooruit te kijken en het beleid voor de komende te herformuleren; welke ontwikkelingen kan de Stichting benutten, welke kansen zijn er om de diverse doelgroepen waar ze zich op richt aan zich te blijven binden?

Open Monumentendag 2022

Het thema 'Duurzaamheid' van Open Monumentendag 2022 sloot perfect aan bij de missie van de Stichting en bij de ingebruikname van vier nieuwe huisjes in Dordrecht en het project SPOT ON!

In Dordrecht werd aan het begin van het weekend in september het beheer van de huisjes overgedragen aan de stichting. En in het kader van Open Monumentendag was een wandeling opgezet langs de brugwachtershuisjes.

Open Monumentendag was ook een goede gelegenheid om in 5 van de 12 steden die meededen aan SPOT ON! het project te introduceren. Dat gebeurde in Zwolle, Groningen, Haarlem, Den Bosch en Almere. Zowel in als buiten het brugwachtershuisje werd aan bezoekers en voorbijgangers de vraag gesteld: "Wat betekent dit brugwachtershuisje voor jou?" De reacties van mensen was een van de manieren om inspiratie op te halen voor de uiteindelijke dichtregel.

Jubileum borrel

Begin oktober kwam een deel van het netwerk van de Stichting bijeen op het terras van Cafe Soif in Rotterdam voor een feestelijke borrel. De locatie van de borrel was, hoe kan het ook anders, dicht bij het brugwachtershuisje waar het ooit mee begon, de Lage Erfbrug. Naast het ophalen van herinneringen en nieuwe kennismakingen konden de gasten onder begeleiding van een medewerker van de gemeente ook de brugkelder van de Lage Erfbrug bezoeken.

SPOT ON!

Van 11 november tot en met 22 februari 2023 werden twaalf brugwachtershuisjes met een poëtisch lichtkunstwerk uitgelicht. Door het hele land, van Middelburg tot Leeuwarden en van Haarlem tot Maastricht. De dichtregels werden geschreven door 12 dichters en gaven ieder de betekenis van de bijzondere huisjes weer. De lichtkunstwerken voor alle huisjes werden ontworpen door Marco Broeders, ruimtelijk vormgever. Voor iedere stad werd een ander kleurenpalet bedacht, passend bij de stad. Daardoor ontstond er samenhang tussen de brugwachtershuisjes die meededen aan SPOT ON!

SPOT ON! heeft in meerdere steden die meewerkten iets teweeggebracht. Omwonenden en betrokken organisaties zagen met de dichtregels en het lichtkunstwerk de betekenis van de huisjes verbeeld. Voor de stichting was het project een feestelijke manier om het jubileum in iedere provincie te vieren.

SPOT ON! kreeg lokaal, regionaal en landelijk veel publiciteit. Dit begon al tijdens de voorbereiding in de deelnemende steden. Door de serie berichten op onze eigen site, het over en weer delen van posts op facebook en linkedin hadden we in iedere stad zowel online als offline een groot bereik. Het overzicht van alle media aandacht staat op de website: [SPOT ON! - Brugwachtershuisjes](#)

Den Helder

Het oudste brugwachtershuis in Den Helder is verlaten en staat op instorten. Het is schaars cultureel erfgoed in de gemeente. Het college van burgemeester en wethouders van Den Helder heeft daarom besloten het pand op te knappen. Om het beheer en onderhoud van het brugwachtershuis vervolgens te borgen, is een passende herbestemming noodzakelijk. De gemeente heeft de onze stichting gevraagd om de cultuurhistorische achtergrond te belichten, en gezamenlijk met de gemeente te komen tot een passende herbestemming van het huis.

In 2022 heeft de stichting aan deze opdracht gewerkt, onder andere door de organisatie van een stakeholdersbijeenkomst. Met een brede groep betrokkenen is gebrainstormd over kansen en belemmeringen, wensen en voorwaarden, ideeën en plannen voor een nieuw gebruik. Op basis van de input heeft de stichting namens de gemeente een openbare oproep opgesteld en geadviseerd over de communicatie. Ondanks de vele ideeën die op social media en tijdens de stakeholdersbijeenkomst geopperd werden, leverde de oproep slechts 2 inzendingen op. De door de stichting opgezette adviescommissie, met ambtelijke vertegenwoordigers, een lid van de Helderse historische vereniging en een

architectuurhistorica, heeft aan B&W bovendien negatief geadviseerd over beide voorstellen omdat deze niet voldeden aan de criteria. B&W heeft conform het advies besloten dat de gemeente eerst begint met de renovatie van het pandje, zodat een beter beeld gevormd kan worden van de gebruiksmogelijkheden, waarna in een volgend jaar alsnog een oproep gedaan zal worden. In de loop van 2022 is vorm gegeven aan de culturele programmering: een lichtprojectie over het brugwachtershuisje op het belende dok van een scheepswerf, een foto- en schilderatelier en het schrijven van een toepasselijk gedicht. Alle plannen liggen klaar en zullen in 2023 gerealiseerd worden. In de aanloop van een nieuwe oproep zal door deze culturele programmering meer bekendheid aan de enigszins afgelegen huisjes gegeven worden.

Leiderdorp

De gemeente Leiderdorp heeft de Stichting gevraagd een inventarisatie te maken rondom het herbestemmen van de Leiderdorpsebrug - eigendom van de gemeente Leiderdorp, gelegen in Leiden en met een brug van afstand bediend door de provincie. In een eerder stadium had de gemeente Leiderdorp het besluit genomen dit huisje te slopen, maar met het aantreden van een nieuw college kwam het verzoek uit de raad om de sloop van het huisje te heroverwegen. Bij de inventarisatie is gekeken naar de staat van het huisje, de bereikbaarheid en de ligging langs een drukke weg. Vanwege de vele factoren die meespelen om tot een gewogen besluit te komen in de politiek heeft de stichting geen advies uitgebracht, maar strikt gehouden aan een uitvoerige inventarisatie en daarbij gekeken naar drie opties - slopen, behouden of herbestemmen - en wat er nodig is voor elk van deze opties.

Deze inventarisatie maakt deel uit van het dossier dat in het najaar van 2023 door de raad van Leiderdorp zal worden behandeld.

KENNISLAB

Het kennislabs is de derde programmalijn van de stichting en staat voor alle kennis en informatie die we in de afgelopen jaren hebben opgebouwd en die we via de website, met adviezen aan eigenaren en ondersteuning van initiatiefnemers, weer delen. De uitkomsten van de regiobijeenkomsten worden bijvoorbeeld opgenomen in het kennislabs en zullen onder andere via de website weer toegankelijk worden gemaakt.

Informatie over leegstaande of hergebruikte huisjes is voor veel mensen een belangrijke kennismaking met de stichting. Afgelopen jaar is veel tijd geïnvesteerd om informatie over de huisjes te actualiseren en aan de website toe te voegen. Nu is van ruim 40 huisjes weer de laatste informatie te vinden.

PR en COMMUNICATIE

In het jubileumjaar is er meer dan gemiddeld energie gestoken in de PR en Communicatie van de stichting. Ter voorbereiding van de jubileum projecten SPOT ON! en de publicatie zijn de verschillende socials en website geactualiseerd en voorzien van een speciaal jubileumlogo.

Rondom het SPOT ON! project is er veel aandacht geweest van de landelijke en lokale media in de vorm van artikelen en interviews waarin we naar aanleiding van het SPOT ON! óók de werkzaamheden van de stichting in de spotlights konden zetten. Daarnaast hebben we onze eigen kanalen veelvuldig ingezet voor, tijdens en na de opening van de verschillende SPOT ON! locaties in het land.

Vooruitlopend op de publicatie die in het najaar van 2023 verschijnt zijn er ook al enkele jubileumgesprekken met experts en gebruikers van de huisjes gepubliceerd via de website. Plannen voor een nieuwe identiteit en website voor de stichting zijn in verband met de beperkte (vrijwillige) capaciteit en alle activiteiten rondom ons jubileum – SPOT ON! (2022) en Publicatie (2023) - uitgesteld tot 2024.

TEAM en BESTUUR

De Stichting werkt met een team van professionals dat zich voornamelijk op vrijwillige basis inzet voor de stichting. 2022 bracht de nodige versterking voor de projecten en activiteiten die op het programma stonden en voor de pr en communicatie ervan. Samen met de bestuursleden worden projecten opgezet en georganiseerd, het beheer van de huisjes gecoördineerd, de stichting vertegenwoordigd en haar missie uitgedragen en het netwerk voortdurend uitgebreid.

Sommigen doen dit op regelmatige basis, andere vrijwilligers werken incidenteel mee aan projecten. In opdracht situaties (van gemeenten, andere overheden of organisaties) wordt in overleg met het bestuur afgesproken wie de opdracht op zich neemt en tegen welk honorarium.

Dankzij de uitbreiding van het team vrijwilligers is er meer inzet op pr en communicatie. Een vierdejaars student Cultuurwetenschappen van de Erasmus Universiteit werkte enkele maanden mee aan de interviews voor de aankomende publicatie.

In het project SPOT ON! werkten we met 12 lokale coördinatoren die in de deelnemende steden over een goed netwerk beschikken en in staat waren om met enthousiasme het project lokaal te organiseren en produceren. Hun inzet heeft veel bijgedragen aan het succes van SPOT ON! en zorgde ook voor uitbreiding van het netwerk en bekendheid van de stichting.

Het bestuur is in 2022 op de gewenste sterkte gekomen dankzij de komst van twee nieuwe bestuursleden. Begin 2022 legde Frans Krabbendam zijn bestuursfunctie neer. In de zomer traden Nicolette Zandvliet en Henri van Dun toe tot het bestuur. Daarmee bestond het 5-koppig bestuur uit: Marjan van Gerwen (voorzitter), Willem van der Blom (penningmeester), Lex de Jong (communicatie), Nicolette Zandvliet (algemeen bestuurslid) en Henri van Dun (algemeen bestuurslid).

FINANCIEN

De jaarrekening van 2022 met toelichting is apart op de site van de Stichting Brugwachtershuisjes te vinden.